

Školní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO)

Wichterlova gymnázia, Ostrava–Poruba, příspěvkové organizace, Čs. exilu 669, 708 00 Ostrava–Poruba.

Cílem EVVO je dosažení osvojení klíčových občanských kompetencí na konci základního vzdělávání u žáků nižšího gymnázia a na konci úplného středního vzdělávání u žáků vyššího gymnázia:

- žáci chápou základní obecné ekologické souvislosti, principy a environmentální problémy,
- respektují požadavky na kvalitní životní prostředí,
- rozhodují se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti.

Pro splnění těchto cílů škola jednak uplatňuje ekologické aspekty v jednotlivých vyučovacích předmětech a jednak připravuje a realizuje dlouhodobé i jednorázové aktivity a akce.

EVVO v sobě zahrnuje tři oblasti, které tvoří jeden celek pro výchovné působení.

Ekologická výchova – zaměřuje se na vztah člověka a prostředí.

Environmentální výchova – zaměřuje se na vztah člověka a přírodního i umělého prostředí a výchovu člověka k udržitelnému způsobu života.

Výchova pro udržitelný rozvoj – klade důraz na kvalitní životní prostředí, na ekonomický, sociální a kulturní rozvoj a na dlouhodobou udržitelnost přírodních zdrojů.

Dokumenty, které se týkají programu EVVO:

- Zákon 17/1992 o životním prostředí
- Zákon 114/1992 o ochraně přírody a krajiny
- Zákon 123/1998 o právu na informace o životním prostředí
- Zákon č. 561/2004 o předškolním, základním a vyšším odborném a jiném vzdělávání

Vládní usnesení a strategie:

- Státní program EVVO – 2000
- Národní program rozvoje vzdělávání (Bílá kniha) – 2001
- Státní politika životního prostředí pro léta 2004–2010
- Strategie udržitelného rozvoje – ČR 2004
- připravovaná strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj

Školní program EVVO vychází z Metodického pokynu MŠMT k zajištění environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) č. j. 16745/2008–22.

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta zahrnuje činnosti a aktivity probíhající ve školách a školských zařízeních (formální vzdělávání), v rámci volnočasových aktivit (neformální vzdělávání) i v rámci neorganizovaného volného času jednotlivců (informální učení) zaměřené na oblast životního prostředí.

EVVO se rozumí všestranné rozvíjení klíčových kompetencí v kontextu vzájemných vztahů mezi člověkem a životním prostředím, s důrazem na vyvážené působení nejen společenských, ale i přírodních faktorů. Jde tedy o motivaci a poskytnutí příležitostí k dosažení znalostí, dovedností, postojů a návyků k ochraně a zlepšování životního prostředí, k utváření hierarchie životních hodnot slučitelných s udržitelným rozvojem, k mysluplnému jednání a tvořivosti ve prospěch životního prostředí, k udržitelnému způsobu života a k udržitelným vzorcům chování jednotlivců, skupin i společnosti jako celku. Nezanedbatelná je provázanost EVVO s problematikou zdraví a zdravého životního stylu.

K důležitým kompetencím rozvíjených EVVO patří zejména:

- **kompetence k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální:**
 - aktivně využívat kooperativní a komunikační dovednosti jako nástroje pro řešení problémů životního prostředí,
 - hledat různé varianty řešení problémů životního prostředí,
 - schopnost kriticky posuzovat a vyhodnocovat informace související s životním prostředím.
- **kompetence pracovní:**
 - osvojit si praktické dovednosti pro chování a pobyt v přírodě i při zacházení s přírodou a uplatňovat je v každodenním životě,
 - uplatňovat principy udržitelného způsobu života v občanském a pracovním jednání (odpovědně a ekonomicky nakládat s přírodními zdroji a odpady v souladu se strategií udržitelného rozvoje, minimalizovat negativní vlivy na životní prostředí).
- **kompetence občanské:**
 - znát z vlastní zkušenosti přírodní a kulturní hodnoty ve svém okolí, chápat příčiny a následky jejich poškozování, rozumět jedinečnosti svého regionu a jeho potřebám,
 - uvažovat v souvislostech, vnímat závislost rozvoje lidské společnosti na přírodě a na stavu životního prostředí, porozumět zákonitostem biosféry, ekonomické, sociální a ekologické provázanosti světa, problémům životního prostředí z globálního i lokálního hlediska a jejich příčinám,
 - orientovat se ve vývoji vztahu člověka a přírody a poučit se z problémů životního prostředí od minulosti až po současnost a v tomto kontextu pak uvažovat o budoucnosti,

- odpovědně jednat vůči přírodě a prostředí v každodenním životě a aktivně a kvalifikovaně se účastnit ochrany životního prostředí včetně zapojení do souvisejících veřejných diskusí a rozhodovacích procesů o využívání krajiny,
- projevovat pokoru, úctu k životu ve všech jeho formách a k hodnotám, které neumí vytvořit člověk, oceňovat svébytnou hodnotu a krásu přírody a krajiny, vnímat a být schopen hodnotit různé postoje k postavení člověka v přírodě a k chování člověka vůči přírodě.

V souhrnu žák

- chápe pojem životní prostředí
- tvořivě přistupuje k řešení problémů
- spolupracuje na řešení problémů, dodržuje dohody
- je tolerantní k odlišným názorům, přijímá věcné argumenty
- zná přírodní a kulturní hodnoty a místa v ČR a ve světě
- pozoruje a hodnotí rozmanitost přírody
- vytváří si citový vztah k přírodě
- dovede prakticky zacházet s přírodninami (rostlinami, živočichy, prostředím)
- chápe společný původ člověka a ostatních organismů
- má odpovědný vztah k přírodě, úctu k hodnotám, které sám neumí vytvořit
- zamýšlí se nad řešením nejznámějších globálních problémů
- prohlubuje praktické schopnosti udržitelného zacházení s obnovitelnými zdroji
- zná nástroje a možnosti ochrany životního prostředí
- má správné spotřebitelské návyky
- má povědomí o ekologicky šetrném jednání

Cíle EVVO na škole

Vytvořit u žáků povědomí o okolním světě a jeho dění, vlivu člověka na životní prostředí a vytváření základů pro odpovědný postoj k životnímu prostředí.

Environmentální výchova znamená zjednodušeně výchovu k citlivému a aktivnímu přístupu k životnímu prostředí, lidem, společnosti, planetě Zemi. To je také součástí výchovně vzdělávací koncepce školy.

Hlavní cíle:

- soustavně zvelebovat vnitřní a vnější prostředí školy
- věnovat se údržbě školního pozemku
- v rámci výuky a exkurzí seznamovat děti s přírodními zajímavostmi, rozvíjet a upevňovat citový vztah k rodnému kraji, k naší planetě

- průběžně doplňovat ekologické informace pro žáky formou nástěnek, knih a časopisů v žákovské a učitelské knihovně, metodických materiálů a studijních textů vytvořených pedagogy školy
- vhodně působit na rodiče a veřejnost a zapojovat je do environmentálních akcí a aktivit
- nadále se zaměřovat na zdravé stravovací návyky, dodržování pitného režimu
- dbát na hospodaření s vodou a energií, minimalizaci, separaci a recyklaci odpadu
- umožňovat další vzdělávání pedagogů v oblasti ekologické výchovy (účast na vzdělávacích akcích a seminářích v rámci DVPP)
- v rámci ekologické výchovy v letních měsících přesouvat výuku do terénu, zahrady, přírody, lesa
- zdokonalovat estetické, bezpečné a zdravé prostředí ve škole a školním pozemku

Výchovně vzdělávací strategie naplňující cíle EVVO na úrovni školy

- vedeme žáky k třídění odpadu
- vedeme žáky k hospodaření s vodou a energií
- vedeme žáky k dodržování vhodných stravovacích návyků a dodržování pitného režimu
- během školního roku pořádáme soutěže ve sběru starého papíru
- vedeme žáky k udržování pořádku kolem školy a k péči o okolí školy
- pracujeme s odpadovými materiály a přírodními materiály

Evaluace EVVO

Hlavní metodou bude dotazník pro žáky kvart a oktáv (čtvrtých ročníků), ve kterém prokáží znalosti základních pojmů z oblasti ekologie, projeví své postoje a dovednosti v oblasti EVVO.

Výchovně vzdělávací strategie naplňující cíle EVVO na úrovni předmětů

Metody a formy plnění programu EVVO:

A) formální vzdělávání

Část 1.

Přehled vzdělávacích aktivit EVVO pro jednotlivé ročníky a předměty

a) přírodovědné předměty

Biologie	tematický celek
I. ročník prima	Systém živé přírody – ochrana rostlin a hub v ČR
II. ročník sekunda	Systém živočichů – ochrana živočichů v ČR
III. ročník tercie	Suroviny – budoucnost a vliv na život. prostředí Člověk mění a chrání svět
IV. ročník kvarta	Obecná biologie – Organismy a prostředí <ul style="list-style-type: none"> ▪ vztahy mezi organismy ▪ ekosystémy
V. ročník kvinta (1. roč.)	Ekologie rostlin a hub
VI. ročník sexta (2. roč.)	Ekologie živočichů
VII. ročník septima (3. roč.)	Vznik a vývoj živých soustav <ul style="list-style-type: none"> ▪ ohrožení biodiverzity
VIII. ročník oktáva (4. roč.)	Ekologie <ul style="list-style-type: none"> ▪ základní pojmy ▪ biogeochemické cykly ▪ ekosystém ▪ biosféra a člověk ▪ tvorba a ochrana životního prostředí
Seminář a cvičení z biologie Živočichové a prostředí	
	Zoogeografie
	Ekologie rostlin a hub
	Fytogeografie

Chemie	tematický celek
II. ročník sekunda	Chemické vlivy na ŽP – skleníkový efekt, eutrofizace vod, kyselá dešť, paliva
III. ročník tercie	Plasty – likvidace odpadů Uhlovodíky – fosilní paliva Halogenderiváty uhlovodíků – freony
IV. ročník kvarta	Radioaktivita
V. ročník kvinta (1. roč.)	Sloučeniny prvků: soli - dusičnany, fosforečnany oxidy - dusíku, uhlíku, síry
VI. ročník sexta (2. roč.)	Prvky- těžké kovy v prostředí Surovinové zdroje uhlovodíků – ropné odpady

	Halogenderiváty - freony
VIII. ročník oktáva (4. roč.)	Syntetické makromolekulární látky – technologie zpracování použitých plastů
Fyzika	tematický celek
I. ročník prima	Magnetické vlastnosti látek <ul style="list-style-type: none"> • magnetické pole Země
II. ročník sekunda	Atmosféra Země
III. ročník tercie	Zvukové jevy <ul style="list-style-type: none"> • ochrana před nadměrným hlukem Počasí okolo nás <ul style="list-style-type: none"> • problém znečištění atmosféry
IV. ročník kvarta	Přirozená a umělá radioaktivita Žijeme se zářením
Zeměpis	tematický celek
I. ročník prima	Stavba Země <ul style="list-style-type: none"> • atmosféra - znečištění, oteplování • hydrosféra - znečištění • pedosféra - eroze, znečištění • biosféra - pokles biodiverzity, vymírání druhů
II. ročník sekunda	Obyvatelstvo a hospodaření <ul style="list-style-type: none"> • populační exploze • trvale udržitelný rozvoj
III. ročník tercie	Krajina Evropy <ul style="list-style-type: none"> • vliv člověka na krajinu – zemědělství – průmysl
IV. ročník kvarta	Životní prostředí ČR Lidé a příroda Vliv člověka na krajinu a ŽP Působení ŽP na člověka Úsilí o ochranu a rozvoj ŽP Trvale udržitelný rozvoj společnosti
V. ročník kvinta (1. roč.)	Globální problémy negativních změn atmosféry, hydrosféry, pedosféry a biosféry
VI. ročník sexta (2. roč.)	Přírodní podmínky Evropy Ochrana přírody a životního prostředí Globální problémy lidstva
Seminář ze zeměpisu	

b) společenskovední předměty a výchovy

Občanská výchova**tematický celek**

I. ročník prima	Moje obec – životní prostředí v mém okolí
II. ročník sekunda	Přírodní bohatství, charakter krajiny Ochrana životního prostředí
III. ročník tercie	Zdravý způsob života
IV. ročník kvarta	Globální problémy světa Ekologické problémy

Základy společenských věd**tematický celek**

VI. ročník sexta (2. roč.)	Vztah přírody a společnosti Životní prostředí Globální ekologické problémy
VII. ročník septima (3. roč.)	Ústava ČR <ul style="list-style-type: none"> • občanské právo • právní ochrana přírody a krajiny a související právní normy

Společenskovední seminář – ekologická filosofie

Jazykovědné předměty

V českém jazyce jsou zařazeny slohové práce na téma související s EVVO v nižším i vyšším gymnáziu. V ostatních jazycích jsou zařazena témata s ekologickou problematikou mezi maturitní otázky.

B) neformální vzdělávání a výchova

- pracovní prostředí (dostatečné osvětlení, větrání, výzdoba ve třídách i na chodbách je většinou ve spolupráci se žáky a vyhovuje jejich potřebám)
- atmosféra školy (přátelská, pozitivní, žáci mají možnost diskutovat mezi sebou, i s učiteli a ostatními zaměstnanci)
- péče o květinovou výzdobu uvnitř školy i v jejím okolí
- stravování (je v souladu se zásadami zdravé výživy)
- pitný režim
- projekty s tematikou životního prostředí
- vzdělávací přednášky, výukové programy

- exkurze, návštěvy muzeí, výstav
- vycházky a výuka v přírodě a okolí školy

část 2.

Dlouhodobé trvalé aktivity EVVO

a) Projekt EKOexil

Od 1. 12. 2002 se všichni žáci a zaměstnanci podílejí na projektu EKO exil, což je systém separace odpadu ve spolupráci s firmou OZO Ostrava. Do zvláštních nádob na chodbách se ukládá spalitelný odpad pro výrobu náhradního paliva pro cementárny tzv. PALOZO. Od školního roku 2008/2009 je systém třídění odpadu rozšířen na separaci papíru, plastů a ostatního odpadu.

Škola se také ve školním roce 2008/2009 zapojila do nově vznikajícího projektu „RECYKLOHRANÍ“. Ve dvou zapůjčených kontejnerech studenti shromažďují vyřazené elektrospotřebiče a další nádoba slouží ke sběru použitých baterií. Součástí projektu je také vzdělávací část. Za své úsilí studenti obdrží body, za které mohou pro školu (a tedy i pro sebe) získat některé ze zajímavých cen. Cílem projektu je zvýšit povědomí mladé generace o separaci odpadu.

Studenti, v rámci osvětlení pravidel projektu, napsali články o recyklohraní do školních časopisů Ga-Ma-Ja a Hrom.

- b) Škola se účastní městské soutěže ve sběru papíru „PAPÍROVÁ ŠKOLA“ pořádané společností OZO Ostrava
- c) Studenti sekund a tercií absolvují výchovně vzdělávací program „*KAM S NÍM ?*“ pořádaný Centrem odpadové výchovy společnosti OZO Ostrava s. r. o. v Ostravě–Kunčicích.
- d) Studenti prvních ročníků čtyřletého gymnázia absolvují přednášku „*ODPADY ZBAVENĚ OTAZNÍKŮ*“ o třídění, svozu a recyklaci odpadu, doplněnou vědomostním testem a exkurzí do provozů na zpracování odpadů, kde se vyrábí náhradní palivo PALOZO, ve společnosti OZO Ostrava s. r. o. v Ostravě–Kunčicích.
- e) Škola se od října 2009 zapojila do projektu *M.R.K.E.V* (Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy) určeného základním a středním školám. Cílem je pomoci školám při začleňování průřezového tématu Environmentální výchovy do výuky.
- f) V letošním školním roce se začal na naší škole sbírat HLINÍK. Studenti proto v rámci výtvarné výchovy vyrobili *Alužrouty*, což jsou stylově upravené nádoby na sběr hliníku.

- g) Studenti udržují a obměňují nástěnky a informační tabule s ekologickou tematikou. Škola odebírá časopis Ekologické listy, který je studentům k dispozici. Magistrát města Ostravy do školy zasílá zpravodaj ekologické výchovy Jitrocel. Ten nabízí studentům i vyučujícím nejen témata k zamyšlení, ale také akce v regionu vztahující se k problematice EVVO.
- h) Žáci pořádají ankety a happeningy k významným světovým nebo evropským dnům, jako Den Země, Den vody, Den bez aut atd.
- ch) Žáci sponzorují chov nosáka červeného v ZOO Ostrava
- i) Výuka je doplňována filmy s ekologickou tematikou zapůjčovanými z knihovny Zeleného bodu Ostrava
- j) Studenti se účastní cyklu přednášek *Věda kontra iracionalita* pořádaného Českým klubem skeptiků Sisyfos, Educa24 agency, s. r. o. a Centrem kultury a vzdělávání, Moravská Ostrava. (Přednášky Globální oteplování. Mýtus nebo skutečnost?)

část 3.

Jednorázové akce EVVO

Škola se připojí a podpoří městské akce ke Dni Země pořádané nevládními a ostatními organizacemi.

Žáci se tradičně zúčastní městské výtvarné soutěže ke Dni Země.

Jednotlivé třídy, semináře z biologie se zúčastní Ozvěň Ekofilmu v Ostravě.

V rámci výtvarné výchovy studenti vyrábí mozaiku z plastového odpadu (víčka od PET lahví) a zapojí se s ní do soutěže (o nejhezčí a nejoriginálnější mozaiku) pořádanou neziskovými organizacemi SKAKs Dakota a TOM Čmoudík.

Zpracoval školní koordinátor EVVO – Mgr. Petra Sokolová